

Dünyamin NOVRUZOV

**TÜRK, AZERBAYCAN VE RUS
HUKUKLARINDA
ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARIN
HÜKÜMSÜZLÜĞÜ**

FİLİZ KİTABEVİ

İSTANBUL

2025

Temmuz 2025

ISBN: 978-625-5957-97-9

BASKI - CİLT

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Matbaacı Sertifika Numarası: 77398

YAYINLAYAN

Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım
Petrol Ürünleri Sanayi ve Tic. Ltd. Şti.
Cemal Yener Topyalı Cad. No: 57/A (113)
Vefa-Fatih/İSTANBUL
Tel: (212) 527 0 718
(850)441 0 359
Faks: (212) 519 20 71

www.filizkitabevi.com

bilgi@filizkitabevi.com

Yayıncı Sertifika Numarası: 77398

Copyright© Bu kitabın Türkiye'deki yayın hakları Filiz Kitabevi Basım Yayın Dağıtım Petrol Ürünleri San. ve Tic. Ltd. Şti.'ne aittir. Her hakkı saklıdır. Hiçbir bölümü ve paragrafı kısmen veya tamamen ya da özet halinde, fotokopi, faksimile veya başka herhangi bir şekilde çoğaltılamaz, dağıtılamaz. Normal ölçüyü aşan iktibaslar yapılamaz. Normal ve kanunî iktibaslarda kaynak gösterilmesi zorunludur.

***Rahmetli babam
Prof. Dr. Mammadali Novruzov'un
aziz hatırasına***

ÖNSÖZ

“Türk, Azerbaycan ve Rus Hukuklarında Ölüme Bağlı Tasarrufların Hükümsüzlüğü” konulu bu çalışma, İstanbul Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Özel Hukuk Anabilim Dalı bünyesinde doktora tezi olarak hazırlanmıştır. Tez, 17.12.2024 tarihinde Sayın Prof. Dr. Baki İlkey ENGİN (tez danışmanı), Sayın Prof. Dr. Tufan ÖĞÜZ, Sayın Prof. Dr. İpek SAĞLAM, Sayın Prof. Dr. Fulya ERLÜLE ve Sayın Prof. Dr. Doruk GÖNEN’in yer aldığı jüri huzurunda savunulmuş ve oybirliği ile başarılı bulunmuştur.

Tez çalışmasında, karşılaştırılan ülkelerin miras hukukları bağlamında ölüme bağlı tasarrufların hükümsüzlüğüne (yokluk, kesin hükümsüzlük ve iptaline) ilişkin hükümler, bu hususlara ilişkin uygulamanın getirdiği çözümler ve doktrinde ileri sürülen görüşler ele alınıp değerlendirilmeye çalışıldı. Bu değerlendirme yapılırken Türk doktrininde savunulan görüşlerin ve Yargıtay kararlarının yanı sıra, yeri geldiğinde İsviçre doktrininde savunulan görüşlere ve İsviçre Federal Mahkeme kararlarına da yer verilmiştir. Bunun yanı sıra, Azerbaycan Medeni Kanunu’nun, özellikle Alman Medeni Kanunu’ndan önemli ölçüde iktibas edilmiş olan Miras hukukuna ilişkin hükümleri dikkate alındığında, Alman hukukunun görüşleri ve içtihatlarının da çalışmada yer bulması, araştırmanın daha geniş bir hukukî perspektifte ele alınmasını sağlamaktadır.

Ölüme bağlı işlemlerin hükümsüzlüğü konusu, diğer hukuki işlemlere göre belirgin farklılıklar taşımaktadır. Özellikle, ölüme bağlı tasarrufların geçerlilik şartları ve hükümsüzlük sebepleri, her üç ülkenin hukuk sisteminde farklı şekillerde düzenlenmiş olup, bu durum doktrinde önemli tartışmalara yol açmaktadır. Dolayısıyla, ölüme bağlı tasarrufların hükümsüzlük sebepleri, ilgili ülkelerin Medeni Kanunları’ndaki özel hükümler ışığında detaylı bir şekilde incelenmiş ve karşılaştırmalı olarak ele alınmıştır. Bu inceleme, hem doktrinindeki tartışmaların derinleştirilmesine hem de uygulamaya yönelik pratik çözümler geliştirilmesine katkı sağlamayı amaçlamaktadır.

İstanbul Üniversitesi'nde doktora eğitimime başladığım ilk andan itibaren, tezin savunulmasına kadar geçen süreçte bana rehberlik eden ve bu çalışmanın şekillenmesinde emeğini esirgemeyen değerli danışmanım Sayın Prof. Dr. Baki İlkey ENGİN'e, gösterdiği özveri, sabır ve katkıları için en içten teşekkürlerimi sunarım.

Tez jürisinde yer alarak çalışmamı değerlendiren, yapıcı görüşleri ve katkılarıyla sürece değer katan Sayın Prof. Dr. Tufan ÖĞÜZ, Sayın Prof. Dr. İpek SAĞLAM, Sayın Prof. Dr. Fulya ERLÜLE ve Sayın Prof. Dr. Doruk GÖNEN'e şükranlarımı ve saygılarımı arz ederim.

Azerbaycan ve Rus hukukuna ilişkin değerlendirmeleriyle adeta ikinci bir tez danışmanlığı üstlenen, bilgisini ve zamanını büyük bir özveriyle paylaşan Bakü Ticaret Mahkemesi Başkanı Sayın Doç. Dr. İlham AHMEDOV'a en derin şükranlarımı ve saygılarımı sunarım.

Yoğun mesleki sorumluluklarımın ve profesyonel çalışma hayatımın yanı sıra bu akademik çalışmayı sürdürebilmemde, manevi desteği ve anlayışıyla daima yanımda olan aileme en içten teşekkürlerimi sunarım. Gösterdikleri sabır, hoşgörü ve teşvik edici tutum, bu sürecin sağlıklı ve verimli bir şekilde tamamlanmasında büyük rol oynamıştır.

Son olarak, bu çalışmanın kitap olarak basılmasını ve daha geniş bir okur kitlesine ulaşmasını mümkün kılan Filiz Kitabevi'nin sahibi sayın Oğuzhan Oruç'a çok teşekkür ederim. Ayrıca kitabın hazırlanma sürecindeki titiz çalışmaları ve vermiş oldukları destek için başta Cenker Tanırcan olmak üzere Filiz Kitabevi'nin değerli çalışanlarına teşekkürlerimi sunarım.

Çalışmanın, tüm öğrencilere ve meslektaşlarıma faydalı olmasını diliyorum.

Dünyamin Novruzov

Brooklyn, New York, Aralık 2024

İÇİNDEKİLER

ÖNSÖZ	V
İÇİNDEKİLER.....	VII
KISALTMALAR LİSTESİ	XVII
ÖZET.....	XIX
ABSTRACT	XIX
GİRİŞ	1

BİRİNCİ BÖLÜM

TÜRK, AZERBAYCAN VE RUS HUKUKLARINDA HÜKÜMSÜZLÜK VE ÖLÜME BAĞLI TASARRUF KAVRAMLARI

I. Hükümsüzlük kavramı ve çeşitleri.....	8
A. Türk hukuku	8
1. Kavram	8
2. Çeşitleri.....	9
a. Yokluk.....	9
b. Kesin hükümsüzlük	10
c. İptal edilebilirlik	11
d. Noksanlık (eksik hukuki işlemler).....	12
B. Azerbaycan hukuku	14
1. Kavram	14
2. Çeşitleri.....	15
a. Yokluk.....	15

VIII

b. Kesin hükümsüzlük	17
c. İptal edilebilirlik	17
d. Noksan (eksik) hukuki işlemler	19
3. Azerbaycan Miras hukukunda hükümsüzlüğün genel sonuçları	20
C. Rus hukuku	20
1. Kavram	20
2. Çeşitleri	21
a. Yokluk	21
b. Kesin hükümsüzlük	22
c. İptal edilebilirlik	22
3. Rus Miras hukukunda hükümsüzlüğün genel sonuçları	23
II. Ölüme bağlı tasarruf kavramı ve çeşitleri	24
A. Türk hukuku	24
1. Kavram	24
a. Genel olarak	24
b. Hukuki niteliği	24
c. Ölüme bağlı tasarruf kavramının iki farklı anlamı	25
2. Şekli anlamda ölüme bağlı tasarruflar	26
a. Vasiyetname	26
(1) Kavram	26
(2) Unsurları	26
i. Vasiyetname yapma iradesinin (animus testandi) varlığı	26
ii. Tek taraflı hukuki işlem olma	27
iii. Şekle bağlılık	27
iv. Ölüm sonrası yürürlüğe girme (mortis causa etkisi)	27
v. Son iradenin açıklanmış olması	28
vi. Sıkı biçimde kişiye bağlılık	28
(3) Şekilleri	29
i. Genel olarak	29
ii. Resmi vasiyetname	30
iii. El yazılı vasiyetname	31
iv. Sözlü vasiyetname	35

b. Miras sözleşmeleri.....	37
(1) Kavram.....	37
(2) Çeşitleri	39
i. Olumlu ve olumsuz miras sözleşmeleri.....	39
ii. Bir taraflı ve iki taraflı miras sözleşmeleri	40
3. Maddi anlamda ölüme bağlı tasarruflar	41
a. Mirasçı atama	41
b. Vasiyet (Belirli mal bırakma).....	41
c. Yükleme (Mükellefiyet)	42
d. Koşul (şart).....	43
e. İkameli tasarruflar	45
(1) Yedek mirasçı atama	46
(2) Artmirasçı atama	47
f. Vakıf kurma	49
g. Vasiyeti yerine getirme görevlisi atama	50
h. Mirasçılıktan çıkarma.....	52
(1) Mirasçılıktan cezalandırıcı çıkarma	52
(2) Mirasçılıktan koruyucu çıkarma.....	54
i. Mirastan feragat	54
B. Azerbaycan hukuku	55
1. “Ölüme bağlı tasarruf” kavramı ve hukuki niteliği.....	55
2. Vasiyetname	56
a. Kavram	56
b. Çeşitleri	57
(1) Resmi vasiyetname.....	57
i. Açık bir belgenin teslimi	58
ii. Resmi memur (noter) huzurunda beyan	59
(2) Özel vasiyetname	60
i. Ev vasiyetnamesi	60
ii. Şahitli vasiyetname (Witnessed will)	62
iii. Kapalı vasiyetname	64
3. Ortak (müşterek) vasiyetname	64

a. Kavram	64
b. Çeşitleri	66
(1) Birlikte ortak vasiyetname.....	66
(2) Karşılıklı ortak vasiyetname.....	66
(3) Birbirine bağlı ortak vasiyetname	66
c. Şekli.....	67
d. İçeriği	69
4. Vasiyetnamenin içeriği	69
a. Mirasçı atama	69
b. Vasiyet (Belirli mal bırakma).....	70
c. Yükleme (Mükellefiyet)	71
d. Koşul (şart).....	72
e. Yedek mirasçı atama	75
f. Vasiyeti yerine getirme görevlisinin tayini	75
g. Mirasçılıktan çıkarma ve saklı paydan mahrum bırakma.....	78
(1) Vasiyetname ile mirasçılıktan mahrum bırakma	78
(2) Saklı paydan mahrum bırakma	79
C. Rus hukuku	83
1. “Raspor yazheniya na sluchai smerti” kavramı	83
2. Ölümüne bağlı tasarrufların şekilleri	85
a. Vasiyetname	85
(1) Kavram.....	85
(2) Çeşitleri	87
i. Genel olarak	87
ii. Noter onaylı vasiyetname	88
iii. Noter onaylı vasiyetnameye eş değer vasiyetnameler	90
iv. Melez (resmi-özel karışığı) bir tasarruf: Kapalı vasiyetname.....	92
v. Bankadaki para üzerindeki haklara ilişkin tasarrufu içeren vasiyetname.....	93
vi. Olağanüstü (el yazılı) vasiyetname.....	94
b. Eşlerin ortak (müşterek) vasiyetnamesi.....	96
c. Miras sözleşmesi	96
3. Ölümüne bağlı tasarrufların çeşitleri	98

a. Mirasçı ve yedek mirasçı atama	98
(1) Mirasçı atama	98
(2) Yedek mirasçı atama	99
b. Vasiyet.....	100
c. Yükleme	101
d. Koşul (şart).....	101
e. Vasiyeti yerine getirme görevlisi tayini.....	103
f. Mirasçılıktan çıkarma	104
(1) Doğrudan mirasçılıktan çıkarma	104
(2) Dolaylı mirasçılıktan çıkarma	105
g. Miras vakfı kurma	105

İKİNCİ BÖLÜM

TÜRK, AZERBAYCAN VE RUS HUKUKLARINDA ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARIN HÜKÜMSÜZLÜK ÇEŞİTLERİ

I. Türk hukukunda	107
A. Terminoloji sorunu	107
B. Hükümsüzlük çeşitleri	109
1. Ölüme bağlı tasarruf yapma iradesinin eksikliği: Yokluk	109
a. Fiil (eylem) iradesinin eksikliği.....	110
b. Hukuken bağlanma iradesinin eksikliği	113
(1) Vasiyetname taslağı.....	114
(2) Zihni kayıt (reservatio mentalis)	115
(3) Ciddi olmayan beyanlar	117
(4) Muvazaa	118
2. Kesin hükümsüzlük sebepleri	119
a. Maddi anlamda sıkı biçimde kişiye bağlılık kuralına aykırılık.....	119
(1) Kurala tanınan istisnalar	120
(2) Kurala aykırılığın yaptırımı	123
b. Tip sınırlılığı (Numerus clausus) ilkesine aykırılık	124
c. Tasarrufun içeriğinin yerine getirilmesinin imkansızlığı.....	125
3. Ölüme bağlı tasarrufların iptali	126

a. Ehliyetsizlik.....	126
(1) Vasiyetnamede	127
i. Yaş.....	127
ii. Ayırt etme gücü.....	127
(2) Miras sözleşmesinde	136
i. Mirasbırakan bakımından.....	136
ii. Sözleşmenin karşı tarafı bakımından.....	136
(3) Ehliyetsizliğin ispatı	137
i. Ölüme bağlı tasarruf lehine fiili karine.....	137
ii. Bilirkişi raporu ve uzman görüşü	139
iii. Tanık ifadeleri	142
b. İrade bozuklukları	144
(1) Genel olarak	144
(2) Yanılma (Hata).....	146
i. Beyan yanılması (hatası)	146
ii. Saik yanılması (hatası)	147
iii. Yanılmanın (hatanın) nedenselliği	149
iv. Vasiyetnamede yanılma (hata)	150
v. Miras sözleşmesinde yanılma (hata).....	150
vi. Yanılmanın (hatanın) ispatı	152
(3) Aldatma (hile)	153
i. Genel olarak	153
ii. Miras hukukunda aldatma (hile).....	154
iii. Aldatmanın (hilenin) ispatı.....	155
(4) Korkutma.....	156
i. Genel olarak	156
ii. Miras hukukunda.....	158
iii. Korkutmanın ispatı	160
(5) İrade bozukluğunun düzelmesi.....	161
i. Genel olarak	161
ii. Vasiyetname üzerinde etkisi.....	162
ii. Miras sözleşmesi üzerinde etkisi.....	163

c. Hukuka veya ahlâka aykırılık	164
(1) Genel olarak	164
(2) Hukuka aykırılık	166
(3) Ahlâka aykırılık	167
(4) Özel bazı olaylar	172
i. Metres vasiyetnamesi	172
ii. Özgür karar verme iradesinin sınırlandırılması	175
iii. Ceza kayıtları	178
iv. Tahrip etme kayıtları (Demolierungsklausel)	180
v. Çıkarıcı tasarruflar	182
vi. Güvenilir kişilere yapılan kazandırmalar: “Miras dolandırıcılığı” olayı	182
(5) İspat sorunu	183
d. Şekil eksikliği	183
(1) Genel olarak	183
(2) Vasiyetnamede	185
i. Resmi vasiyetnamede	185
ii. El yazılı vasiyetnamede	188
iii. Sözlü vasiyetnamede	192
(3) Miras sözleşmesinde	193
II. Azerbaycan hukukunda	193
A. Genel olarak	193
B. Hükümsüzlük çeşitleri	194
1. Vasiyet yapma iradesinin eksikliği: Yokluk	194
a. Genel olarak	194
b. AzAM uygulaması	196
(1) İşleme göre okur yazarlık?	196
(2) Sahte vasiyetname	197
(3) “Yoğun bakım” vasiyetnamesi	198
2. Kesin hükümsüzlük: Ehemiyetsizlik	198
a. İstenerek yaratılan irade bozukluğu halleri: muvazaalı ve ciddi olmayan işlemler	198
(1) Muvazaalı işlemler	198

(2) Ciddi olmayan hukuki işlemler	199
b. Hukuka aykırılık.....	200
c. Ahlâka aykırılık	201
(1) Genel olarak	201
(2) Sosyal hizmet kuruluşları lehine vasiyetname yapılabilir mi?	202
3. İptal edilebilirlik	203
a. Şekil eksikliği	203
(1) Genel olarak	203
(2) AzAM uygulaması	204
b. Ehliyetsizlik.....	205
c. İrade bozuklukları.....	209
(1) Aldatma	209
(2) Korkutma.....	210
(3) Yanılma	211
d. İmkansızlık.....	212
III. Rus Hukukunda	212
A. Genel olarak.....	212
B. Hükümsüzlük Sebepleri	214
1. Porok subyekta: Sûjeye (irade beyanı sahibine) ilişkin gerekliliklerde eksiklik	214
a. Genel olarak	214
b. Kısıtlıların durumu	214
(1) Kumar, alkol veya uyuşturucu bağımlılığı nedeniyle kısıtlanma halinde	215
(2) Psikolojik bozuluk nedeniyle kısıtlanma halinde	215
2. Porok voli: İrade ve irade beyanına ilişkin gerekliliklerde eksiklik.....	216
a. Muvazaa	217
b. Ayırt etme gücünden yoksunluk.....	217
c. Aldatma	218
d. Korkutma.....	219
e. Yanılma	219
3. Porok formı: Şekil eksikliği	220
4. Porok soderzhaniya: İçerik bozukluğu.....	222

a. Hukuka aykırılık	222
b. Ahlâka aykırılık	224

ÜÇÜNCÜ BÖLÜM

ÖLÜME BAĞLI TASARRUFLARIN HÜKÜMSÜZLÜĞÜNE İLİŞKİN DAVALAR

I. Türk hukukunda	225
A. Ölüme bağlı tasarrufun iptali davası	225
1. İptal davasının hukuki niteliği	225
2. Görevli ve yetkili mahkeme	226
3. İptal davasında taraf sıfatı	226
a. Davacı sıfatı (aktif husumet)	227
(1) Genel olarak	227
(2) Miras hukuku kapsamındaki (doğrudan) menfaatler	228
(3) Dava açabilecek kişiler	229
i. Mirasçı-vasiyet alacaklısı	229
ii. Son mirasçı sıfatıyla Devlet (Hazine)	230
iii. Vasiyeti yerine getirme görevlisi	231
b. Davalı sıfatı (pasif husumet)	232
(1) Genel olarak	232
(2) Henüz ana rahmine düşmemiş (döllenmemiş) olan bir “varlığın” (nondum conceptus) davalı sıfatı	233
c. Dava arkadaşlığı	235
4. Hak düşürücü süreler	236
a. Bir yıllık süre	237
b. On yıllık süre	239
c. Yirmi yıllık süre	241
d. İptal def'i	241
5. İptal kararının etkisi	242
a. Genel olarak	242
b. Taraflar arası (inter partes) etki	243
(1) Kişiler bakımından	243

(2) Ayrı ayrı tasarruflar bakımından	245
c. Kısmi hükümsüzlükten ayırma	246
B. Ölüme bağlı tasarrufun hükümsüzlüğüne ilişkin tespit davası	248
1. Genel olarak	248
2. Hukuki yararın (menfaatin) varlığı	249
3. Tespit kararının etkisi	251
II. Azerbaycan hukukunda	252
A. Azerbaycan Yargı Sistemi	252
B. Vasiyetnamenin hükümsüzlüğüne ilişkin davalar	253
C. Vasiyetnamenin hükümsüzlüğü davalarında görevli ve yetkili mahkeme	253
D. Mirasbırakan vasiyetnamenin iptali davası açabilir mi?	253
1. Genel olarak	253
2. Ortak vasiyetnamenin iptali	255
E. Dava açma süresi	256
1. AzAM uygulaması	256
2. AzMM m. 354.2'nin uygulanabilirliği sorunu	257
F. Mirasbırakanın sakatlanmış ölüme bağlı tasarrufu onaylamasının sonuçları	258
G. Vasiyetnamenin iptalinin sonuçları	260
III. Rus hukukunda	261
A. Rusya Federasyonu Yargı Sistemi	261
B. Vasiyetname ve miras sözleşmesinin hükümsüzlüğüne ilişkin davalar	262
C. Vasiyetname ve miras sözleşmesinin hükümsüzlüğü davalarında görevli ve yetkili mahkeme	262
D. İptal davasının tarafları	262
E. Dava açma süresi	264
SONUÇ	265
KAYNAKÇA	277
ÖZGEÇMİŞ	289

KISALTMALAR LİSTESİ

ABGB	: Allgemeines Bürgerliches Gesetzbuch (Avusturya Medeni Kanunu)
Abs.	: Absatz
AJP	: Aktuelle Juristische Praxis
Art.	: Artikel
AT	: Allgemeiner Teil (Genel Hükümler)
Aufl.	: Auflage (Baskı)
AzAM	: Azerbaijan Cumhuriyeti Ali Mahkemesi (Azerbaijan Cumhuriyeti Yüksek Mahkemesi)
AzKM	: Azerbaijan Cumhuriyeti Konstitusiyası Mahkemesi (Azerbaijan Cumhuriyeti Anayasa Mahkemesi)
AzMM	: Azerbaijan Cumhuriyeti Mülki Mecellesi (Azerbaijan Cumhuriyeti Medeni Kanunu)
AzMUK	: Azerbaijan Cumhuriyeti Mülki Prosessual Mecellesi (Azerbaijan Cumhuriyeti Medeni Usul Kanunu)
B.	: Baskı
b.	: bent
BayOblG	: Bayerisches Oberstes Landesgericht (Bavyera Yüksek Eyalet Mahkemesi)
BGB	: Bürgerliches Gesetzbuch (Alman Medeni Kanunu)
BGE	: Entscheidungen des schweizerischen Bundesgerichts (İsviçre Federal Mahkemesi Kararları Külliyatı)
BGH	: Bundesgerichtshof (Alman Federal Mahkemesi)
Bkz.	: Bakınız
BVerfGE	: Entscheidungen des Bundesverfassungsgerichts
C.	: Cilt
c.	: cümle

XVIII

dn.	: dipnotu
E.	: Esas
Ed.	: Editör
f.	: Fıkra
GKRF	: Grazdanskiy Kodeks Rossiyskoy Federatsii (Rusya Federasyonu Medeni Kanunu)
GPKRF	: Grazdanskiy Protsessualniy Kodeks Rossiyskoy Federatsii (Rusya Federasyonu Medeni Usul Kanunu)
HD.	: Hukuk Dairesi
HK	: Handkommentar
Hrsg.	: Herausgeber
İsvFM	: İsviçre Federal Mahkemesi
JURA	: Juristische Ausbildung
K.	: Karar
Karş.	: Karşılaştırınız
k.g.	: Karşı görüş
m./st.	: Madde/Statya
MüKoBGB	: Münchener Kommentar zum BGB
N/Rn/Rz	: Kenar Numarası
NJW	: Neue Juristische Wochenschrift
OLG Frankfurt	: Oberlandesgericht Frankfurt am Main (Frankfurt Yüksek Eyalet Mahkemesi)
PVSRF	: Plenum Verkhovnogo Suda Rossiyskoy Federatsii (Rusya Federasyonu Yüksek Mahkemesi Genel Kurulu)
T.	: Tarih
TBK	: 6098 sayılı Türk Borçlar Kanunu
TMK	: 4721 sayılı Türk Medenî Kanunu
VS RF	: Verkhovniy Sud Rossiyskoy Federatsii (Rusya Federasyonu Yüksek Mahkemesi)
vb.	: Ve benzeri/ve başkaları
vd.	: Ve devamı
Vorbem.	: Vorbemerkung
ZGB	: Zivilgesetzbuch (İsviçre Medeni Kanunu)

The Invalidity of Dispositions Mortis Causa under Turkish, Azerbaijani, and Russian Laws

ÖZET

Türkiye, Azerbaycan ve Rusya Federasyonu’nda belirli bir tarihsel süreç sonunda oluşan miras ilişkilerini düzenleyen kurallar tanzim ettikleri ilişkilerin mevcut olduğu toplumların temel ilkelerine ve geleneklerine dayanmakta ve kural olarak, belirli düzeyde, özgünlük ve istikrarla karakterize edilmektedir. Bununla birlikte, küreselleşmenin, özellikle de, üç ülke arasındaki ticari ilişkilerin Soğuk Savaş dönemi sonrası hızlı gelişiminin etkisi ile Türk, Azerbaycan ve Rus uyruklu kişilerin taraf oldukları yabancı unsurlu ilişkilerin kapsamı da genişlenmiştir. Bu çalışmanın amacı, ölüme bağlı tasarrufların hükümsüzlüğü sorununun karşılaştırılan ülkelerin Miras hukukları çerçevesinde incelemektir. Tez, üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde, Türk, Azerbaycan ve Rus hukuklarında “hükümsüzlük” ve “ölüme bağlı tasarruf” kavramları incelenmiştir. İkinci bölümde, önce, ölüme bağlı tasarrufların kendiliğinden hükümsüz sayılacağı başlıca haller üzerinde durulmuş, sonra, ölüme bağlı tasarrufların iptali konusu incelenmiştir. Nihayet, son bölümde ölüme bağlı tasarrufun iptali davasında usule ilişkin hususlara yer verilmiştir. Son olarak, sonuç bölümünde tezde inceleme konusu yapılan konulara ve tartışmalı hususlara ilişkin olarak katıldığımız görüşler, ana hatları ile özetlenmeye çalışılmıştır.

Anahtar sözcükler: Rus Miras hukuku, Azerbaycan Miras hukuku, ölüme bağlı tasarruf, hükümsüzlük sebepleri, vasiyetname, miras sözleşmesi, iptal davası, tespit davası

ABSTRACT

The rules governing inheritance relations that evolved in Turkey, Azerbaijan, and the Russian Federation over a defined historical period are grounded in the fundamental principles and traditions of the societies in which these relations have emerged. In principle, these rules are characterized by a notable degree of originality and stability. However, the advent of globaliza-

tion, particularly the accelerated development of trade relations between Turkey, Azerbaijan, and the Russian Federation following the end of the Cold War, has led to a substantial expansion of cross-border legal interactions involving nationals of these three countries. This thesis seeks to examine the issue of the invalidity of dispositions mortis causa within the context of the inheritance laws of Turkey, Azerbaijan, and Russia. The remainder of this thesis is organized as follows. The first chapter provides an analysis of the legal concepts of "*invalidity*" and "*disposition upon death*" as they are understood within the legal systems of the three countries. The second chapter explores the principal circumstances under which dispositions mortis causa are deemed invalid. The final chapter addresses the procedural aspects surrounding actions for the voidness and voidability of dispositions upon death. In conclusion, this dissertation presents a comprehensive synthesis of the key issues, controversies, and legal frameworks concerning the invalidity of dispositions mortis causa under the laws of Turkey, Azerbaijan, and Russia.

Keywords: Russian Inheritance Law, Azerbaijani Inheritance Law, disposition upon death, grounds for invalidity, will, succession contract, action for the avoidance of dispositions upon death, declaratory action for the invalidity of the dispositions upon death